

**Redovisning av Forum för levande
historias uppdrag Ku2019/01643/MD
och A2020/00948/MRB, inom ramarna
för *Nationell plan mot rasism, liknande
former av fientlighet och hatbrott***

Diarienummer: 2020/68

Dokumentnamn: Redovisning av Forum för levande historias uppdrag Ku2019/01643/MD och A2020/00948/MRB, inom ramarna för *Nationell plan mot rasism, liknande former av fiendlighet och hatbrott*

Datum: 2020-03-01

Handläggare: Meriam Chatty

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Kontaktperson för arbetet	6
3. Syfte	7
4. Tidigare insatser inom fältet	8
5. Organisering och styrning	9
6. Målgrupper	11
7. Aktiviteter	12
Aktiviteter för skolans personal	12
Aktiviteter för offentliganställda	15
8. Resultat av kartläggningar	20
9. Analys och bedömning	21
Verksamhetslogiker	21
Vad visar deltagarutvärderingar?	22
Effektutvärdering	23
Vägval framåt och samlad bedömning	24
10. Samverkan	26
11. Kompetensutveckling	27
12. Hållbarhet	28
13. Lärande	30
14. Bilagor	31

1. Sammanfattning

Forum för levande historia har under flera år genomfört fortbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag. Målgruppen för uppdraget var de första åren personal i skolan, men utvidgades därefter till att även omfatta andra yrkesgrupper av offentliganställda. Under året har myndigheten ställt om fortbildningarna till ett digitalt format samt lanserat nya webbfortbildningar. Trots pandemin har vi således kunnat fortsätta erbjuda kunskapshöjande insatser och nått fler deltagare än tidigare år. Vi har sedan förra redovisningen haft 2411 deltagare på olika lärarledda fortbildningar. På frågor om hur deltagarna har uppskattat fortbildningen och dess relevans för yrkesrollen uppger mer än nio av tio att man är nöjd eller mycket nöjd med fortbildningens innehåll och upplägg. Vi har dessutom nått väldigt många fler genom webbfortbildningar och andra produkter såsom filmer och poddar samt genom våra digitala klassrumsmaterial.

Forum för levande historia får återkommande signaler på att det finns stor efterfrågan och behov av stöd och kompetensutveckling för både skolans personal och andra yrkesgrupper när det gäller dessa frågor. En effektutvärdering som gjorts av fortbildningsverksamheten inom uppdraget lyfter frågan huruvida verksamheten ska sträva efter att ge effekter på både individ- och organisationsnivå? Utvärderingen framhåller att fortbildningen i dag till följd av den höga kvaliteten i genomförandet gör avtryck på individnivå. De långsiktiga effekterna skulle troligen förbättras om vi hade erbjudit mer av processtödande verksamhet. Resultatet av utvärderingen kommer ligga till grund för diskussioner om hur våra insatser ska utvecklas i framtiden. För att kunna erbjuda verktyg för förändring av den egna verksamheten krävs mer insatser som syftar till ett systematiskt kvalitetsarbete på berörd skola och arbetsplats. Att erbjuda stöd för verksamhetsutveckling är vidare än fortbildningsverksamhet och kräver mer tid och resurser.

2. Kontaktperson för arbetet

Namn, titel: Caroline Källner, Avdelningschef Uppdrag och forskningssamordning

Telefonnummer: 08-723 87 52

E-postadress: caroline.kallner@levandehistoria.se

Namn, titel: Meriam Chatty, Projektledare för kompetensutveckling för
offentliganställda och för Dembra

Telefonnummer: 08-120 22808

E-postadress: meriam.chatty@levandehistoria.se

Namn, titel: Stefan Andersson, Projektledare för kompetensutveckling för lärare

Telefonnummer: 08-723 87 67

E-postadress: stefan.andersson@levandehistoria.se

Namn, titel: Madelene Persson, Projektledare för kompetensutveckling om rasism
för lärare

Telefonnummer: 08-120 22 10

E-postadress: madelene.persson@levandehistoria.se

3. Syfte

Regeringen gav Forum för levande historia uppdraget att under perioden 2015–2017 genomföra en utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag.¹ Målgruppen för uppdraget var personal i skolan och elever. Uppdraget slutredovisades den 10 mars 2018. Det långsiktiga syftet var enligt uppdragsgivaren att ”satsningen ska bidra till att skapa ett jämlikt samhälle präglad av respekt för alla människors lika värde och rättigheter och att främja demokratin.”

2016 förlängdes regeringsuppdraget t.o.m. 2019 samt utvidgades till att utöver skolan även omfatta andra relevanta yrkesgrupper som i sin myndighetsutövning eller publika verksamhet möter personer som utsätts för rasism eller likande former av fientlighet.²

I Forum för levande historias regleringsbrev för budgetår 2020 står att ”myndigheten ska med utgångspunkt i instruktionen erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag till skolans personal och andra relevanta yrkesgrupper.”³ Den 23 april 2020 gav regeringen myndigheten i uppdrag (härefter förstärkningsuppdraget) att stödja olika yrkesgrupper att stärka sitt arbete mot rasism och liknande former av fientlighet genom att:

- utveckla och genomföra verksamhetsanpassade utbildningar för att motverka rasism utifrån olika yrkesgruppers specifika behov,
- utveckla och genomföra utbildningar med fokus på att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten genom arbete mot rasism,
- följa upp de långsiktiga effekterna av myndighetens utbildningar om rasism i historien och i dag.⁴

¹ Ku2015/00319/KA

² Ku2016/01672/DISK

³ Ku2019/01643/MD

⁴ A2020/00948/MRB

4. Tidigare insatser inom fältet

Forum för levande historias instruktion ger uppdraget att myndigheten ska vara ett nationellt forum, som med utgångspunkt i Förintelsen, främjar arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Myndigheten har till särskilda uppgifter att informera om Förintelsen och kommunistiska regimers brott mot mänskligheten samt sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. I sitt arbete bedriver myndigheten utåtriktad verksamhet med inriktning på kunskap, kultur och fortbildning. Myndighetens utställningar har lyft frågor om alla människors lika värde. Ämnen som kategorisering, stereotypisering, identitet, rasbiologi, romsk historia och antiziganism, antisemitism, kritiskt tänkande, historiebruk och propaganda är exempel på ämnen som har behandlats under de senaste åren. Forum för levande historia har, mot bakgrund av sitt uppdrag, flera års erfarenhet av att informera och utbilda om olika specifika former av rasism och intolerans, till exempel antisemitism, antiziganism och homofobi. Framförallt har myndigheten satsat på att stötta lärare i deras arbete. På www.levandehistoria.se finns en mängd material för skolan att använda i undervisningen.

När myndigheten 2015 fick uppdraget om utbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag genomfördes en systematisk kunskapsinhämtning i den inledande fasen för att ytterligare utveckla arbetet med att informera och utbilda om rasism. När uppdraget utvidgades 2016 till att även omfatta yrkesgrupper utanför skolan genomförde även myndigheten ett arbete med att kartlägga behoven hos dessa nya målgrupper. Myndigheten beslutade 2017 att arbeta med övergripande teman för verksamheten. Syftet med att arbeta tematiskt är att skapa en tydligare struktur och riktning för myndighetens verksamhet. Under 2018–2019 var ett av myndighetens teman Prata Rasism.

Genom att Forum för levande historia nu har haft uppdraget under flera år har viktiga kunskaper och erfarenheter erhållits om målgruppernas behov och önskemål vilket myndigheten har försökt tillgodose genom ett ständigt utvecklingsarbete av insatserna.

5. Organisering och styrning

Uppdraget om utbildningsinsatser om rasism har sedan start organiserats som två projekt; ett med fokus på skolan och ett med fokus på andra yrkesgrupper. För att särskilja myndighetens löpande verksamhet från regeringsuppdraget inom fortbildnings-/utbildningsområdet har projekten tilldelats egna arbetsgrupper och projektnummer och redovisas separat i årsredovisningen. Båda projekten har dock organiserats under avdelningen för uppdrag och forskningssamordning. Utbildningsinsatser gentemot andra yrkesgrupper än skolans personal har under 2020 samordnats i hög utsträckning med myndighetens uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Uppdraget om utbildningsinsats om rasism och intolerans i historien och i dag gentemot personal i skolan har under 2020 delats mellan projektledare med ansvar för myndighetens fortbildning för lärare och projektledare med ansvar för projektet Dembra som även ansvarar för uppdraget om utbildningsinsats gentemot andra yrkesgrupper. Under hösten utökades gruppen med ytterligare en projektledare som framåt kommer ta över fortbildningsinsatser om rasism för lärare. Uppdraget gentemot skolans personal integrerades i den ordinarie verksamheten under 2020 och funktioner som arbetat med uppdraget har varit projektledare, pedagog, kommunikatör och projektadministratör. Utbildare har ofta tagits in i form av externa konsulter.

Uppdraget om utbildningsinsats om rasism och intolerans i historien och i dag gentemot andra offentliganställda yrkesgrupper har under 2020 genomförts i projektform med en separat projektorganisation och projektplan. Projektledaren för utbildningsinsatser gentemot övriga yrkesgrupper satte igång ett utvecklingsarbete 2019 som under 2020 ledde fram till webbfortbildningen *[Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande](#)*. Funktioner som arbetat med uppdraget har varit projektledare, projektadministratör, webbstrateg och kommunikatör. Utbildare har ofta tagits in i form av externa konsulter.

Avdelningschef har ansvarat för delen om uppföljning av utbildningsinsatserna i förstärkningsuppdraget. I detta arbete har samtliga på myndigheten som varit involverade i utbildningsinsatserna om rasism deltagit.

Arbetet inom uppdraget har kommunicerats med både personal och ledning vid avsedda möten och projekten har under året på olika sätt integrerats i myndighetens arbete på samtliga avdelningar. Exempelvis uppmanades samtliga medarbetare att gå webbfortbildningen för offentliganställda. I verksamhetsplan för 2020 beslutades att de två teman som under året ska genomsyra huvuddelen av verksamheten är Demokratin och Du samt Sverige och Förintelsen.

Under året har vi lagt ner tid på att ställa om våra fortbildningar till ett digitalt format och vi har även tagit hjälp av anlita tekniska konsulter. Trots pandemin har vi således kunnat fortsätta erbjuda kunskapshöjande insatser och nå deltagare i hela landet. Vi har genomfört fler fortbildningar för offentliganställda än planerat i myndighetens verksamhetsplan och sammanlagt har verksamheten inom uppdraget nått betydligt fler än tidigare år. Samtidigt är det några insatser som inte kunnat genomföras på grund av pandemin, såsom de som kräver fysisk närvaro på en arbetsplats, vilket exempelvis påverkat delar av förstärkningsuppdraget som Forum för levande historia fick i april och projektet Dembra.

6. Målgrupper

Målgrupper för våra fortbildningar och kunskapshöjande insatser om rasism i historien och i dag är skolans personal och andra relevanta yrkesgrupper.⁵ I den senare ingår exempelvis polisanställda, arbetsförmedlare och anställda inom socialtjänst. I förstärkningsuppdraget förtydligas att målgruppen för insatserna är yrkesgrupper som i sin offentliga verksamhet antingen arbetar med frågor som rör rasism eller liknande former av fientlighet, eller som i sin offentliga verksamhet möter enskilda.⁶

Myndigheten har mångårig erfarenhet av att arbeta framgångsrikt med lärare som målgrupp för fortbildningar och i genomförandet av det aktuella uppdraget har även andra personalgrupper inom skolans område varit målgrupp för vissa av insatserna. Under 2020 har vi genomfört flera olika former av fortbildningsinsatser gentemot skolans personal och nått 688 personer. (Av dessa är 175 deltagare rapporterade för 2019 års återrapportering, eftersom tre fortbildningstillfällen hann genomföras tidigt januari 2020.). Mer utförlig beskrivning finns i avsnitt 7. Aktiviteter.

Sedan 2016 har myndigheten även utarbetat och genomfört fortbildningsinsatser för målgruppen offentliganställda.⁷ Vi har sedan förra redovisningen lanserat webbfortbildningen Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande, genomfört fortbildningar om rasism i historien och i dag samt genomfört insatser med fokus på att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten. Under året har webbfortbildningen genomförts av fler än 1000 deltagare och vi har även genomfört sammanlagt 29 lärarledda fortbildningstillfällen som nått nära 1900 deltagare. Några av dessa tillfällen har varit digitala konferenser. Mer utförlig beskrivning finns i avsnitt 7. Aktiviteter.

Totalt har 3905 personer fortbildats genom regeringsuppdraget 2020.

Genom olika kommunikationsinsatser kring våra framtagna fortbildningsmaterial har vi under året nått fler från våra målgrupper men även allmänheten. Exempelvis har våra filmer om rasism fler än 3500 visningar (från början till slut) och våra poddar om rasism har fler än 20 000 nerladdningar och ”klick på play”⁸ under året. Mer utförlig beskrivning om kommunikations- och spridningsinsatser finns i avsnitt 7. Aktiviteter.

⁵ Ku2019/01643/MD

⁶ A2020/00948/MRB

⁷ Ku2016/01672/DISK; Ku2019/01643/MD och A2020/00948/MRB.

⁸ Notera att ”klick på play” och ”nerladdningar” inte är detsamma som människor som faktiskt lyssnat. Vi har inte möjlighet att mäta hur många som faktiskt har lyssnat.

7. Aktiviteter

Aktiviteter för skolans personal

Myndigheten har under året genomfört flera fortbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag för skolans personal. Vi har lagt ner mycket personella och ekonomiska resurser på att ställa om våra fortbildningar till ett digitalt format. Vi har på olika sätt marknadsfört våra webbkurser och våra digitala klassrumsmaterial har nått fler användare än tidigare år. Trots pandemin har vi således kunnat fortsätta erbjuda kunskapshöjande insatser och nå deltagare i hela landet. Samtidigt är det vissa insatser som inte kunnat genomföras på grund av pandemin.

Lärarseminarier och spridning av digitala klassrumsmaterial

Lärarseminarier med föreläsningar och workshop har anordnats i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism på temat Antisemitism i dag - hur ser den ut, var finns den och hur kan den bemötas? Syftet med fortbildningarna är att lärare ska få fördjupad kunskap om den samtida antisemitismen samt få verktyg att förstärka arbetet med att förebygga och motverka fördomar, hat och våld mot judar. Under fortbildningen ägnades tid åt diskussioner om hur man som lärare och pedagog kan upptäcka och bemöta antisemitism bland unga. Planering och genomförande av dessa fortbildningar har skett i nära dialog med ansvariga för kompetensutveckling i kommunen. Vi har anordnat tre fysiska lärarseminarier (Kalmar, Gävle och Borlänge) som nått 175 deltagare. Dessa genomfördes i januari 2020 och redovisades även i 2019 års åiterrapportering.

I samarbete med Malmö Museer och Malmö stad arrangerades i mitten av augusti också ett fysiskt fortbildningstillfälle med anledning av öppnandet av utställningen Speaking Memories. Vid fortbildningen, som i första hand vände sig till lärare, låg fokus på vittnesmål från Förintelsen, men även materialet "Antisemitism då och nu" presenterades och diskuterades. 65 deltagare var anmälda. Denna aktivitet är rapporterad under ett annat projekt. Arrangemanget är formellt inte en del av regeringsuppdraget, men går i linje med uppdraget i fråga om tematik och innehåll och inkluderas därför i åiterrapporteringen

I november genomfördes ytterligare två arrangemang i enlighet med temat ovan, men som digitala fortbildningstillfällen riktade mot lärare i framförallt Västernorrland och angränsade län.

Vid alla dessa lärarfortbildningar, såväl de digitala som de fysiska, har deltagarna fått delta i en workshop kring hur de kan använda det digitala undervisningsmaterialet "Antisemitism då och nu" som Forum för levande

historia tog fram i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism under 2018. Materialet är utformat för lärare i samhällskunskap och historia i åk 7–9 och gymnasiet och ger kunskap om antisemitismens historia, orsaker, uttryck och konsekvenser samt judisk historia. Syftet är att stärka elevens förmåga att kritiskt granska och bedöma det hen ser, hör och läser. Med materialet som utgångspunkt kan eleverna utveckla förståelse för, och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Effekten hoppas vi ska vara att målgruppen blir bättre rustad att se och avkoda antisemitisk retorik och antisemitiska påståenden och stereotyper. Undervisningsmaterialet har även löpande lyfts i myndighetens sociala mediekanaler. Myndigheten har under året annonserat materialet i köpta kanaler som vänder sig till skolan. Materialet nås via Forum för levande historias webbplats, samt via sajten antisemitismdaochnu.se och har under året haft 70 765 sidvisningar vilket är betydligt fler än föregående år då motsvarande siffra var 54 700.

Vi har även på olika sätt kommunicerat vårt digitala och interaktiva klassrumsmaterial ”Källkritik, historiebruk och rasism”. Det vänder sig till elever i årskurs 7–9 och gymnasiet och har till syfte att utveckla elevernas kritiska tänkande genom övningar i källkritik och historiebruk. Materialet som eleverna arbetar med består av originalkällor om händelser i Sveriges historia som har koppling till afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer. Materialet bidrar till att elever ökar sina kunskaper om rasism och intolerans i historien och i dag samt att de övas i att se samband mellan dåtid-nutid-framtid. Syftet är att eleverna genom materialet kan analysera, reflektera och därmed utveckla sitt kritiska tänkande. Materialet har lyfts i myndighetens sociala kanaler. Myndigheten har under året annonserat materialet i köpta kanaler som vänder sig till skolan. Materialet har länge varit ett av myndighetens mest använda klassrumsmaterial men har under året slagit rekord i antal sidvisningar, vilket troligen förklaras av pandemin och övergången till digital undervisning. Under 2020 är antalet sidvisningar på elevers startsida fler än 160 000 vilket nästan är en fördubbling jämfört med 2019.

Dembra: demokratisk beredskap mot rasism, antisemitism och antidemokratiska attityder

Forum för levande historia har sedan 2019 drivit pilotprojektet Dembra på två skolor. Dembra är utvecklat av HL-senteret (Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter) i Oslo. Utgångspunkten i Dembra är att det bästa sättet att förebygga attityder som hotar demokratin – såsom rasism och antidemokratiska ideologier – är en demokratisk skolkultur baserad på deltagande och kritiskt tänkande. Dembra innebär en ”hela-skolan-ansats” för ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete på de deltagande skolorna. Arbetet kan beskrivas som en gemensam process med den på skolan inrättade Dembra-gruppen, vilket krävt

mer personalresurser från Forum för levande historia än vid övriga aktiviteter gentemot skolpersonal. Genom projektet har vi erbjudit de två pilotskolorna stöd för att identifiera skolans behov, vägledning och uppföljning av eget arbete, samt kompetensutveckling för alla skolmedarbetare med fokus på kunskap och metoder för att förhindra rasism och extremism. Vidare har det funnits tillfällen för reflektion och erfarenhetsutbyte med kollegor och andra. Under året har pandemin försvårat det pågående arbetet på skolorna. Skolsamlingar med kompetensutveckling för skolornas personal har genomförts med sammanlagt 220 deltagare. I slutet av året inledde myndigheten ett samarbete med Skolverket för att genomföra Dembra på fler skolor.

Webbkurser

Vi har under året erbjudit den lärarledda distanskursen *Att undervisa om rasism* med totalt 59 kursdeltagare. En fördel med distanskurser är att fler kan delta på lika villkor, oavsett var i landet man bor. Fokus har legat på hur man som lärare kan utveckla sin undervisning i linje med skolans styrdokument. Kursen har som mål att stärka läraren i arbetet med rasismens uttrycksformer och historia, samt göra läraren uppmärksam på sin egen attityd och undervisning.

Sedan 2019 har Forum för levande historia ett samarbete med förlaget Natur & Kultur, som är en affärsdrivande stiftelse, och forskarna Emma Arneback och Jan Jämte, för att utveckla och erbjuda en onlineversion av boken *Att motverka rasism i förskolan och skolan*. Kursens syfte är att sprida kunskap och metoder för att motverka rasism i förskolan och skolan i form av ett kartläggningsverktyg, samt metoder att använda i det dagliga arbetet för en likvärdig pedagogisk verksamhet. Utöver en teoretisk inramning innehåller kursen filmade föreläsningar, fallstudier och diskussionsuppgifter, övningar och förslag på arbetsätt att använda individuellt eller kollegialt. Kursen vänder sig till blivande och verksamma lärare, förskollärare och rektorer i förskola, grundskola, gymnasieskola, och vuxenutbildning, men är också relevant för huvudmän. Ett utvecklingsarbete påbörjades 2020 och under hösten uppdaterades kursen med länkar till klassrums- och annat stödmaterial. Forum för levande historia har även tillgängliggjort kursen genom att från december 2020 stå för kostnadsfria licenser till kommuner och personal inom skolan. Kursen är licensbaserad men det kan ändå vara svårt att räkna deltagare då varje användare inte ”loggar in”. Dock vet vi att exempelvis all pedagogisk personal i Ludvika kommun har gått kursen under 2020, men då ofta i grupp på APT. Sedan kursen blev kostnadsfri i december 2020 till början av februari 2021 har 472 personer redan skaffat en licens, varav 150 under december 2020.

Aktiviteter för offentliganställda

Myndigheten har sedan förra redovisningen både utvecklat och genomfört flera olika former av fortbildningsinsatser om rasism och intolerans i historien och i dag för olika yrkesgrupper av offentliganställda. Under året har vi lagt mycket tid och ekonomiska resurser på att ställa om våra fortbildningar till ett digitalt format. Trots pandemin har vi således kunnat nå betydligt fler deltagare än förväntat i hela landet. Samtidigt har pandemin försvårat genomförandet av vissa delar av förstärkningsuppdraget som krävde närvaro på arbetsplatser och att mottagaren kunde avsätta tid.

Webbfortbildningen *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande* och andra insatser inom ramen för förstärkningsuppdraget

I början av året slutfördes ett utvecklingsarbete för att utöka våra insatser för denna målgrupp med en webbfortbildning, då vissa yrkesgrupper inom offentlig sektor nästan enbart arbetar med digitala verktyg i sin strategiska kompetensförsörjning. I samband med att pandemin utbröt lanserade vi således webbfortbildningen *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande* för offentliganställda. Det finns tydliga samband mellan bemötande från myndigheter och tillit till samhällets institutioner (och mellanmännisklig tillit) och i slutändan förtroende för det demokratiska systemet. Mot bakgrund av att grupper utsatta för rasism har lägre förtroende för det offentliga är bemötande en central fråga både utifrån rättighetsperspektiv för den enskilde och utifrån ett kvalitets- och demokratiperspektiv för den offentliga sektorn. Webbfortbildningen vänder sig därför i första hand till personal inom offentlig sektor som möter invånare. Den är interaktiv och består av utbildningsfilmer, faktatexter, ljuddramer om bemötandesituationer och reflektionsövningar. Fortbildningen är uppdelad i tre delar: rasism i historien, rasism i dag och likvärdigt bemötande. Den har till syfte att svara mot målgruppens efterfrågan på mer handfasta verktyg för att arbeta mot rasism i den egna yrkesrollen. Fortbildningen har utvecklats i samarbete med målgruppen och har verksamhetsanpassade ljuddramer samt lägger fokus på offentliganställdas uppdrag och ansvar för att motverka rasism - för att främja demokrati och erbjuder utrymme för reflektion kring vad detta innebär.

Det är en öppen webbfortbildning vilket gör beräkningar av antal deltagare lite svårare. Statistik visar att del 1 i fortbildningen haft 2 788 unika sidvisningar under perioden januari-november 2020, samt 1 344 ingångar i fortbildningen under samma period. Antalet ingångar motsvarar sannolikt antalet deltagare, under förutsättning att samma individ bara går in i utbildningen en gång. Antalet ingångar (och därmed sannolika deltagare) minskar för varje efterföljande del – från 756 ingångar i del 2 till 565 ingångar i del 3.

Inom ramen för förstärkningsuppdraget skulle myndigheten utveckla och genomföra både verksamhetsanpassade fortbildningar för att motverka rasism utifrån olika yrkesgruppers specifika behov, samt fortbildningar med fokus på att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten genom arbete mot rasism.⁹ Framtagandet av delar av webbfortbildningen har skett på ett verksamhetsanpassat sätt där målgruppen gav input och feedback på bemötandedramerna. Vi har även erbjudit målgruppen några lärarledda fortbildningar under året med fokus på likvärdigt bemötande där vi har använt de verksamhetsanpassade bemötandedramerna från webbfortbildningen (så kallad blended learning-fortbildningar). Tre liknande fortbildningar har genomförts för anställda i Uppsala, Borås och Huddinge kommun. På grund av pandemin var vi tvungna att genomföra dessa digitalt och vissa yrkesgrupper såsom socialtjänst hade ibland svårt att avsätta längre tid för att kunna genomföra ett djupare utvecklingsarbete. Vi kommer fortsätta detta arbete under 2021 och förhoppningsvis kan vi under hösten genomföra längre fysiska fortbildningar på utvalda arbetsplatser. Huddinge är en kommun där vi 2021 kommer återvända för tredje gången och nu verksamhetsanpassar för socialtjänstanställda.

Webbfortbildningen lanserades och spreds i mars 2020 genom pressmeddelande, inlägg, film och annonsering i sociala medier samt genom artiklar i medier som vänder sig primärt till målgruppen offentliganställda. Vidare kommunicerades fortbildningen via nyhetsbrev och utskick till representanter vid kommuner och myndigheter, samt genom annonsering i medier som exempelvis Dagens samhälle, Publikt och Dagens Nyheter. Vi har även spridit webbfortbildningen genom att använda ljud dramerna och/eller hålla korta föreläsningar om likvärdigt bemötande för kommunstrateger och på våra Forumträffar för myndighetsanställda. Andra aktörer som erbjuder fortbildningsinsatser såsom Uppsala universitet länkar till fortbildningen på sin webbplats. Även delar av målgruppen såsom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen använder webbfortbildningen i den interna kompetensutvecklingen.

Traditionella fortbildningar med verksamhetsanpassning när det är möjligt

Myndigheten har sedan förra redovisningen fortsatt erbjuda lärarledda flexibla och anpassningsbara fortbildningar till offentliganställda utifrån den utbildningsmodul som togs fram under 2016–2017. Under första kvartalet genomfördes ett antal fysiska föreläsningar men sedan ställde vi om till digitala fortbildningar på grund av pandemin. Vi har under året genomfört sammanlagt 29 fortbildningstillfällen (inklusive ovannämnda tre fortbildningar och nedannämnda kalenderfortbildningar/konferenser) som nått nära 1900 deltagare. Mellan 70 % och 80 % av deltagarna var kvinnor. Det digitala formatet har inneburit att vi både haft

⁹ A2020/00948/MRB

större geografisk spridning och nått fler deltagare än tidigare år.

På förfrågan från Polismyndigheten genomfördes projektanpassade föreläsningar om hatbrott vid kunskapsdagar som anordnades först fysiskt och sedan digitalt inom ramen för Swevic, ett samverkansprojekt mellan Polisen och Brottsofferjouren. Projektet syftade till att minska mörkertalet och öka antalet anmälningar rörande hatbrott. Därutöver har vi genomfört två traditionella fortbildningar ”Kan vi prata om rasism?” för Polismyndigheten Region Stockholm och Polismyndigheten Region Väst som samlade sammanlagt cirka 250 polisanställda. Liknande fortbildning har även genomförts för ett antal kommuner och Länsstyrelser under året. Vi har även ingått en närmare samarbete med Arbetsförmedlingens ESF-projekt Jämställd etablering och genomfört en större verksamhetsanpassad utbildning för 100 deltagare. Detta samarbete fortsätter under 2021. Genom ett samarbete med Skolverkets avdelning för riktade insatser inom ramen för Dembra har vi även genomfört en utbildningsinsats i slutet av året och kommer fortsätta med fler verksamhetsanpassade utbildningar för målgruppen under 2021.

Vi har under året fått in fler förfrågningar om fortbildningar än vi har kunnat erbjuda och fick stänga möjligheten till intresseanmälningar trots att vi hade avstått från att annonsera om fortbildningarna. Fortbildningarna och de kunskaphöjande insatserna för offentliganställda genomförs av konsulter pga. bristande personella resurser på myndigheten. Under året valde dock projektledaren att själv genomföra vissa digitala fortbildningar. Med anledning av digitaliseringen av fortbildningarna tog vi även ta in teknisk hjälp och därför har kostnaderna för fortbildningarna ökat.

Vi vet att även processtöd efterfrågas av målgruppen vilket vi i dagsläget inte kan erbjuda.

Kalenderfortbildningar och konferenser

Våra större utbildningsinsatser och spridningsaktiviteter under året har varit två så kallade kalenderfortbildningar¹⁰ och två konferenser. Kalenderfortbildningarna är heldagsfortbildningar för främst statsanställda som Forum för levande historia anordnar i egen regi. Konferenserna anordnades i samarbete med andra organisationer. Samtliga genomfördes digitalt.

Den 21/10 genomförde RFSL Stockholm på vårt uppdrag en kalenderfortbildning i grundläggande hbtqi-kompetens med fördjupning kring homofobi, bifobi och transfobi, för myndighetsanställda. Fortbildningen bestod av kunskapspass varvat med gruppsamtal om verksamhetsnära case och reflektion. Den 19/11 genomfördes en kalenderfortbildning om rasism för myndighetsanställda. Fortbildningen bestod

¹⁰ Heldagsfortbildning på fast datum öppen för enskilda offentliganställda att boka in sig på till skillnad från när en verksamhet som helhet tar del av en fortbildning som de bokar in på datum de själva väljer

av kunskapspass om rasismens historia, vardagsrasism och strukturell rasism samt likvärdigt bemötande. Detta varvades med gruppsamtal och reflektion. Vid de två kalenderfortbildningarna deltog sammanlagt cirka 200 personer.

Den 30/9 anordnade myndigheten i samarbete med Länsstyrelsen Skåne och Malmö stad konferensen *Kan, vågar och vill vi prata om rasism?* med cirka 300 deltagare. Syftet med konferensen var att höja kunskapen om rasism, dess olika uttryck och orsaker samt visa exempel på hur offentliga aktörer kan arbeta för att motverka och förebygga rasism. Konferensen riktade sig i första hand till kommunanställda i Skåne.

Den 10/11 arrangerade SKMA i samverkan med Forum för levande historia en digital konferens i Stockholm på temat *Radikalnationalism, konspirationsteorier och antisemitism då och nu*. Konferensen riktade sig i första hand till journalister, politiska beslutsfattare, forskare, lärare samt myndigheter och organisationer som arbetar med att förebygga och motverka rasism och politisk extremism. 200 personer deltog.

Prata rasism: övriga aktiviteter

Prata rasism är en samlingsida på myndighetens webbplats där vi samlar alltifrån utbildningsmaterial och rapporter till poddar, filmer och evenemang på temat rasism. Syftet är att genom kunskap och medvetenhet stärka förmågan att förebygga och motverka rasism. Vi vill inspirera till samtal om rasism i skolan och på jobbet, men också mellan myndigheter och andra samhällsaktörer. Inom ramen för samlingsidan har ett flertal aktiviteter kommunicerats under 2020. Under 2020 har våra poddar och filmer dragit större publik än vanligt, vilket troligtvis är en effekt av hemarbete under pandemin.

Myndighetens poddcast [Prata rasism](#) består av elva avsnitt. De sex första producerades 2018 och belyser olika forskares perspektiv på rasism. Under 2020 producerades fem ytterliga avsnitt om vad offentlig sektor kan göra i arbetet mot rasism. De består av samtal med experter från offentlig sektor och civilsamhället om arbete mot rasism på nätet, i skolan, i kommunen, som arbetsgivare och om bekämpandet av hatbrott. Poddcasten finns att lyssna på via myndighetens webbplats samt via webbplatser och appar för poddar. Podden har under årets marknadsfört genom annonsering i olika medier samt via nyhetsbrev och sociala medier. Poddarna har under året haft fler än 20 000 nerladdningar och ”klick på play”¹¹.

Myndighetens sex korta [filmer](#) som väcker frågor om rasism som producerades 2018 har under 2020 visats i samband med fortbildningar och presentationer. Filmerna har tillhörande samtalsfrågor. Filmerna används exempelvis i Försäkringskassans

¹¹ Notera att ”klick på play” och ”nerladdningar” inte är detsamma som människor som faktiskt lyssnat (vilket vi inte vet något om).

internutbildningar om statliga värdegrunden för nyanställda. Filmerna kan ses via Forum för levande historias webbplats och via Vimeo. Under 2020 syntolkades och teckenspråktolkades filmerna och de finns även textade på engelska (och svenska). Filmerna har under årets lyfts i myndighetens kanaler i sociala medier samt via nyhetsbrev. Under året har filmerna visats fler än 11 000 gånger varav en tredjedel av visningarna har varit till slutet av filmerna.

8. Resultat av kartläggningar

Under de senaste decennierna har förekomsten av antisemitiska attityder i den svenska befolkningen endast undersökts vid ett fåtal tillfällen. 2005 genomfördes studien *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige* av Henrik Bachner och Jonas Ring på uppdrag av Forum för levande historia och Brottsförebyggande rådet. 2020 beslutade Forum för levande historia att genomföra en ny undersökning. Kvantitativa, jämförbara studier som undersöker attityders utbredning över tid i befolkningen som helhet är viktiga. Sådana hjälper oss att få syn på förändringar som skett och ger oss en bättre förståelse för hur antisemitism korrelerar med olika bakgrundsvariabler. Data (attitydundersökningen) samlades in i augusti 2020 och rapporten håller på att färdigställas och ska publiceras under våren 2021.

9. Analys och bedömning

Fortbildningsverksamheten har på grund av den snabba digitala omställningen av fysiska fortbildningar som gjordes under våren och lansering av nya webbutbildningar haft fler deltagare än tidigare år. Digitaliseringen har sänkt trösklarna för deltagande inte minst för de som inte bor nära storstäder. Den utvärdering som gjorts av fortbildningsverksamheten (som redovisas nedan) visar att det inte verkar finnas några större skillnader i upplevd kvalitet (eller effekter) mellan fortbildningar som genomförts fysiskt på plats respektive digitalt.

Myndigheten har under flera år arbetat med verksamhetslogik för utbildningsinsatserna om rasism. En verksamhetslogik är en modell för att på ett strukturerat sätt planera och följa upp verksamhet. Under 2020 tog myndigheten hjälp av Strategirådet för att ytterligare förtydliga varje verksamhetsgrens verksamhetslogik (det vill säga för fortbildningar gentemot skolpersonal respektive fortbildningar för andra offentliganställda än skolpersonal).¹² Verksamhetslogikerna beskriver fortbildningarnas önskade effekter, samt hur de är tänkta att generera dessa. Verksamhetslogikerna är navet i utvärderingen och beskriver vilka effekter på kort och lång sikt som vi strävar efter att fortbildningarna ska bidra till.

Verksamhetslogiker

Fortbildningen för skolpersonal tar sikte mot visionen att alla elever är trygga i skolan, att skolan stärker elevernas respekt för mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och att alla elever får en likvärdig utbildning. Vägen dit går via att lärare aktivt motverkar rasism i sitt arbete.

Lärare antas aktivt motverka rasism i sitt arbete när de:

- ser rasism som *viktiga frågor* som skolan och lärare ska arbeta aktivt med,
- har förmåga att delta i skolans *åtgärdande* arbete mot rasism,
- har förmåga att bidra till skolans *främjande* arbete mot rasism och
- har förmåga att *bedriva högkvalitativ undervisning* om rasism.

Forum för levande historia ska bidra till detta genom att lärare, via myndighetens fortbildningar, utvecklar:

- kunskap om skolans uppdrag att främja mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar och samtidigt motverka rasism,
- förståelse för sin roll och sitt ansvar i skolans arbete med att främja respekt för mänskliga rättigheter och motverka rasism,

¹² Se bilaga 2.

- kunskap om hur rasism kan komma till uttryck i skolmiljön,
- medvetenhet om sina egna föreställningar och beteendemönster kopplat till rasism och
- kunskap om adekvata pedagogiska arbetsätt och förhållningssätt för undervisningen och
- värdegrundsarbetet
- adekvat sakkunskap i frågor som rör rasism.

Fortbildningen för offentliganställda ska bidra till att offentligt anställda:

- bemöter allmänheten på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt och
- upptäcker och agerar mot rasism på sina arbetsplatser.

Ovanstående ska åstadkommas genom att fortbildningen bidrar till att deltagarna utvecklar:

- kunskap om den kommunala och statliga värdegrunden och sin skyldighet att bemöta allmänheten likvärdigt,
- kunskap om hur rasism och främlingsfientliga uttryck kan komma till uttryck i bemötandesituationer samt på arbetsplatsen,
- medvetenhet om sina egna föreställningar och beteendemönster kopplat till rasism och
- kunskap om hur de potentiellt skulle kunna förändra språkbruk etcetera för att säkerställa ett mer likvärdigt bemötande.

Vad visar deltagarutvärderingar?

Efter varje fortbildning och webbkurs för skolpersonal genomförs en utvärdering specifikt just för den fortbildningsinsatsen. Kvalitetssäkringen av fortbildningarna består i att innehåll och upplägg har tagits fram i samarbete med målgruppen och ämnesmässig- och pedagogisk expertis på området. Viktiga mått i utvärderingarna är att respondenterna får ange fortbildningens relevans och om fortbildningen gett nya kunskaper inom de områden som beskrivs ovan.

Av de utvärderingar som görs i anslutning till respektive fortbildningstillfälle går att utläsa att drygt två tredjedelar av deltagarna är kvinnor. Samtliga deltagare, som uppgett att de är verksamma som lärare, angav svarsalternativen ”relevant/ mycket relevant” på frågan angående fortbildningens relevans för deltagarnas yrkesroll. Cirka nio av tio deltagare angav att kursen har gett dem ökade kunskaper i hög/mycket hög grad för att undervisa om rasism. Nära samtliga respondenter säger sig ha fått ökade kunskaper, metoder och verktyg i hög/mycket hög grad för att använda vid undervisning om rasism. På myndighetens distanskurs ”Att undervisa om rasism” ansåg 94 procent att kursen var bra både när det gällde det

tekniska upplägget och innehållet. Nära nio av tio de svarande anger att kursen låg på en lagom nivå. Av övriga tio procent angav hälften att kursen var ”svår”. Lika många ansåg att kursen var ”för lätt”. 94 procent av respondenterna säger sig vara nöjda med kursen och villiga att rekommendera den för sina kollegor. Under 2021 kommer vi att göra en genomlysning av kursens upplägg och innehåll i relation till de synpunkter som lämnats i utvärderingarna.

Utvärderingar gjorda efter kompetensutvecklingsinsatser inom ramen för Dembra visar att ca 65 % av respondenterna angav att de har lärt sig något nytt genom skolans deltagande i Dembra och över 80 % ansåg att det är nödvändigt med en vägledande institution för genomförande av ett systematiskt värdegrundsarbete i skolan.

Efter varje fortbildning för offentliganställda genomförs en utvärdering. Kvalitetssäkringen av fortbildningarna består i att upplägg och visst innehåll tagits fram i samarbete med den arrangör som bokar fortbildningen. Viktiga mått i utvärderingarna är att respondenterna får ange fortbildningens relevans och om fortbildningen gett nya kunskaper inom de områden som beskrivs i verksamhetslogiken.

Mellan 70 % och 80 % av deltagarna var kvinnor under fortbildningarna för offentliganställda. Deltagaruppföljningar visar att ca 90 % av respondenterna svarar att de är nöjda eller mycket nöjda med fortbildningen som helhet. Ca 60 % av respondenterna i deltagarutvärderingarna tror att fortbildningen kommer leda till ytterligare aktiviteter på arbetsplatsen. Under hösten påbörjades en effektutvärdering av fortbildningsverksamheten och de preliminära resultaten visar på samma tendens, nämligen att trots att fortbildningen håller hög kvalitet så tycker deltagarna att det är svårt att arbeta vidare med frågorna på hemmaplan.

Effektutvärdering

För att följa upp de olika fortbildningarnas långsiktiga effekter på hur deltagarnas undervisning utvecklats har under slutet av 2020 en utvärdering genomförts av Strategirådet.¹³ Effektutvärderingen kommer att utgöra ett viktigt komplement till våra löpande utvärderingar för fortsatt verksamhetsutveckling inom fortbildningsområdet på Forum för levande historia.

Av Strategirådets effektutvärdering framgår att fortbildningarna för både lärare respektive offentliganställda stärkt enskilda deltagares förmåga att agera antirasistiskt, särskilt på kortare sikt. Fortbildningarna har också övergripande haft ett relevant innehåll i relation till deltagarnas behov. Det framhålls att en central framgångsfaktor utgörs av den höga kvaliteten i genomförandet, exempelvis vad gäller kompetenta utbildare och ett interaktivt upplägg som främjar lärande.

¹³ Se bilaga 2.

Det framgår dock att fortbildningarna sällan har följts av insatser på deltagarnas arbetsplatser, vilket försvagar hållbara individeffekter på lång sikt. Detta kan delvis förklaras av faktorer kopplade till de deltagande organisationerna, såsom bristande förankring på ledningsnivå. Strategirådet rekommenderar att Forum för levande historia:

- Tar ställning till om fortbildningen ska stärka organisationer eller enskilda medarbetare
- Stärker förutsättningarna för hållbara effekter
- Avgränsar fortbildningarnas målgrupper
- Anpassar fortbildningarnas upplägg och innehåll för att nå vald målgrupp
- Vidareutvecklar kommunikationen för att nå vald målgrupp

Vägval framåt och samlad bedömning

Med anledning av effektutvärderingens resultat gällande lärarfortbildningarna så finns det anledning att fundera över vad som kommer vara viktigast att satsa på framöver. Lärare och annan skolpersonal har allt mer ont om tid för kompetensutveckling och det är en verklighet vi behöver förhålla oss till. Samtidigt talar forskning och effektutvärderingar om att lärande som sker över längre tid är det som på sikt får effekt. En annan fråga är huruvida verksamheten ska ge effekter på individ- eller organisationsnivå. Dessa olika faktorer bör vägas mot varandra i planeringen av fortbildningsverksamheten. Det är även vägval som kräver olika ekonomiska och personella resurser. Projektet Dembra som vänder sig till skolan som helhet har i Norge visat sig vara ett framgångsrikt arbetssätt för att uppnå förändring i verksamheten på skolan men det är både tidskrävande och tar mycket personalresurser i anspråk.

Gällande fortbildningsverksamheten om rasism och likvärdigt bemötande för offentliganställda finns olika frågor och vägval att ta ställning till det kommande året. Effektutvärderingen pekar på att fortbildningen för offentliganställda övergripande är relevant och anpassad till den heterogena målgrupp av deltagare som tar del av fortbildningen i dag. De långsiktiga effekterna skulle dock troligen förbättras om myndigheten ställer om till mer processtödande verksamhet. En sådan omställning kräver dock mer personalresurser och kan innebära att målgruppen bör snävas in till chefs- och strategnivå. En annan bedömning är att det finns en efterfrågan på ytterligare verksamhetsanpassat innehåll, trots att webbfortbildningen har en sådan del. En tredje fråga är huruvida Forum för levande historia ska ha egen personal som håller fortbildningen istället för konsulter, något som kräver ytterligare ekonomiska resurser. Det möjliggör för både större kontinuitet och mer processtödande verksamhet på organisationsnivå.

Myndigheten har haft ambitionen att öka tillgängligheten av våra material och kurser, och därmed öka den geografiska spridningen och nå fler deltagare, samt öka utbudet av digitala resurser för både skolan och andra målgrupper. På grund av pandemin stärktes denna ambition och vi valde att snabbt ställa om vår verksamhet. Dock innebär detta också att kostnaderna ökar för utbildningarna när vi behöver ta in teknisk hjälp för att kunna hålla utbildningarna. Även myndighetens egen personal behövde i större utsträckning avsätta arbetstid för utbildningarna. Vår samlade bedömning är således att Forum för levande historias erbjudande om utbildningar är efterfrågade och att det finns en potential att utveckla arbetet mer än vad våra nuvarande resurser tillåter.

10. Samverkan

I regleringsbrevet framgår att myndigheten i genomförandet av uppdraget ska samråda med Skolverket, Statskontoret, Uppsala universitet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Socialstyrelsen.

Vi har under året inlett samverkan med både Uppsala universitet och Statskontoret gällande utbildningsinsatser för offentliganställda. Samverkansavtal med Uppsala universitet har upprättats. Vi tror att samverkan mellan dessa utbildningsarrangörer skulle underlätta med anledning av den perspektivträngsel (dvs att man upplever det svårt att få ihop alla dimensioner av ett aktivt rättighetsarbete), som många myndigheter upplever som ett problem.

Samtal och erfarenhetsutbyte har även förts med MUCF kring frågor om utbildningsinsatser om hbtq-frågor. All nyanställd personal på MUCF gick efter överenskommelse vår kalenderfortbildning i hbtqi-kompetens. Samverkan kommer även ske framåt då båda myndigheterna kommer utveckla webbfortbildningar om hbtq-frågor men för olika målgrupper. Vi har även ett samverkansavtal med Skolverket gällande gemensamt arbete med Dembra under 2020–2022. Samtal har förts med Socialstyrelsen men dock utan att utmynna i konkret samarbete.

Uppdragen har för Forum för levande historias del varit väldigt givande vad gäller samverkan. Nya kontaktytor har skapats med ett flertal myndigheter och kommuner, vilket också har lett till att Forum för levande historias kompetens efterfrågas i verksamheternas pågående arbete.

Vi upprättar också samverkansavtal med de offentliga organisationer som bokar våra fortbildningar för att tydliggöra vad myndigheten ställer för krav vid erbjuden fortbildning. Under året har vi haft en nära samverkan med Försäkringskassan, Länsstyrelsen Skåne samt SKR:s ECCAR-kommuner.

Myndigheten har även en referensgrupp bestående av representanter för grupper som riskerar att utsättas för rasism, homo-, bi-, och/eller transfobi och har under 2020 haft två samråd där organisationerna har kunnat komma med synpunkter på delar av uppdragen.

11. Kompetensutveckling

Vid myndigheten finns sedan tidigare kompetens inom områden som kan anses höra till området rasism och intolerans, liksom erfarenhet av att utforma utbildningsinsatser för lärare. För att nå den nivå av expertkunskap som behövs i olika delar av uppdraget har myndigheten anlitat forskare och andra konsulter. Samarbete med lärosäten och uppdrag till forskare har också varit ett led i att säkerställa den vetenskapliga grunden i arbetet sedan start. En stor del av personalen på myndigheten tagit del av utbildningsinsatser kring olika perspektiv på rasism genom interna seminarier. Vissa medarbetare deltar även på de fortbildningar och konferenser som vi erbjuder målgrupperna i syfte att stärka sin begrepps kompetens och förståelse för olika perspektiv på rasism.

Dembra innebar ett nytt, mer processinriktat, sätt att jobba för myndighetens pedagoger som skulle processleda skolorna i det systematiska kvalitetsarbetet. För att säkerställa att medarbetarna hade den kunskap de behövde erbjöds de under 2020 en kurs i processinriktat förändringsarbete.

Vid utbildningsinsatserna om rasism används sällan intern personal utan de genomförs av externa konsulter med erfarenhet av att utbilda inom specifika frågor eller utbilda yrkesverksamma inom sakområdet. Det gör dock att kunskapen om myndigheten och våra olika material inte alltid kommuniceras till deltagarna samt att viktig erfarenhet från att hålla utbildningar inte säkras som del av myndighetens interna kompetens. Här ser vi ett viktigt utvecklingsområde framöver.

12. Hållbarhet

Den kunskap, erfarenhet och det material som Forum för levande historia har byggt upp under regeringsuppdraget 2015 - 2020 kommer på olika sätt att leva vidare i det fortsatta arbetet som nu uppdras i Forum för levande historias regleringsbrev för budgetår 2021. Arbetet med att successivt införliva arbetet i myndighetens ordinarie verksamhet påbörjades under 2018. Som exempel togs en distanskurs för lärare fram under 2018 och en onlinekurs togs fram i samarbete med Natur & Kultur under 2019. Ett utvecklingsarbete gällande onlinekursen påbörjades 2020 och myndigheten har nyligen tillgängliggjort kursen genom att stå för kostnadsfria licenser till kommuner och personal inom skolan. Ett arbete har även påbörjats för att omvandla distanskursen till en MOOC, det vill säga en öppen, självinstruerande digital kurs. Under kommande år kommer en översyn av detta arbete att göras för att se huruvida pedagogiska och tekniska knutar kan lösas. Webbfortbildningen Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande riktad mot andra yrkesgrupper möjliggör att nå fler än de vi når via bokade fortbildningar.

Forum för levande historia får återkommande signaler på att det finns behov av stöd och kompetensutveckling för skolans personal när det gäller dessa frågor. Det efterfrågas delvis kunskapspåfyllnad om rasism, vad det är och hur rasism på olika sätt kan komma till uttryck i skolans verksamhet. Framförallt finns det önskemål om fler verktyg, metoder och goda exempel för att arbeta med att motverka rasism och intolerans. Det finns behov av kompetensutveckling både på individuell nivå kopplat till undervisningen (svåra ämnen att arbeta med eller knepiga situationer som uppstår tillsammans med eleverna). Men det handlar också om både förståelsen och arbetssätten för att tillsammans i hela kollegiet (hela-skolan-ansats) se hur rasism tar sig uttryck i den egna verksamheten, och hitta gemensamma sätt att motverka det. Här finns en rad material och kurser som producerats inom andra projekt på myndigheten, men som kan "återanvändas" och/eller anpassas till arbetet med att stärka lärare och andra målgrupper i att utvecklas inom arbetet mot rasism. Här finns det fortsatta behov av stöd för förändringsarbeten på verksamhetsnivå och där rektor och huvudman spelar en viktig roll. Det tycks framförallt finnas behov av stöd som uppfattas mer verksamhetsnära och som kan anpassas efter var verksamheterna är i sin process. Därför driver myndigheten projektet Dembra för att vägleda skolor i ett processinriktat kvalitetsarbete på skolor. Detta är dock mer ett mer krävande arbete eftersom att vägleda skolor i en hela-skolan ansats på skolorna tar stor tid i anspråk.

När det gäller utbildningsinsatser gentemot andra yrkesgrupper finns stor efterfrågan och behov av fortsatta utbildningsinsatser som är resurskrävande.

Om utbildningen ska ge verktyg för förändring av den egna verksamheten på organisationsnivå krävs mer tidskrävande insatser som syftar till ett systematiskt kvalitetsarbete på berörd arbetsplats.

Samtliga av dessa frågor lyftes även i den effektutvärdering som genomfördes under 2020. Förslagen i effektutvärderingen behöver nu bearbetas på myndigheten. Vi ser dock att vissa förändringar av fortbildningsverksamheten kommer kräva ökade långsiktiga ekonomiska medel.

13. Lärande

En framgångsfaktor har varit Forum för levande historias kompetens och erfarenhet av pedagogiskt arbete kring svåra och till viss del polariserade frågor. En annan framgångsfaktor har varit att myndigheten tog sig tid och resurser att inhämta erfarenheter från civilsamhället och andra utbildningsarrangörer.

Utmaningar med utbildningsinsatser för offentliganställda yrkesgrupper har varit en allt för bred och stor målgrupp i relation till uppdragets storlek. En annan utmaning har varit att nå fram till en tillfredsställande verksamhetsanpassning när mottagande myndighet inte har fått motsvarande uppdrag som Forum för levande historia i sitt regleringsbrev (det vill säga att ta emot och använda sin nyförvärvade kunskap i utvecklingsarbete), med bristande prioritering som följd.

Enkätutvärderingen visar att Forum för levande historias fortbildning för offentliganställda ger ny kunskap och nya insikter samt skapar engagemang för frågorna och att behovet av mer kunskap finns inom målgruppen offentliganställda. Samtidigt har vi bara möjlighet att nå ut till en bråkdel av dessa genom lärarledda fortbildningar. Vi beslutade därför att ta fram en webbfortbildning för målgruppen.

Ett behov som vi ser behöver utvecklas är modeller för hur man kartlägger och följer upp den egna verksamheten i relation till rasism. För att kunna erbjuda verktyg för förändring av den egna verksamheten krävs mer tidskrävande insatser som syftar till ett systematiskt kvalitetsarbete på berörd arbetsplats. Detta kräver även särskilda utbildningsinsatser riktade till ledning och chefer på myndigheter och kommuner. En annan önskvärd utveckling är att de myndigheter som har i uppdrag att arbeta med fortbildning/utbildning inom nära angränsande sakområden, för anställda inom stat och kommun, samordnar sig på ett mer tydligt sätt.

När det gäller skolan finns fortsatta behov av utbildningsinsatser om rasism. Inte minst finns ett stort behov av att utvärdera den egna skolan och stöd för förändringsarbete på verksamhetsnivå, där rektor och huvudman spelar en viktig roll. Det är viktigt att skolan känner ägarskap för frågan och att det inte landar på en ensam lärare som "brinner" för frågorna. Att frågor om rasism även exempelvis berör lärarlag i naturvetenskap. Att gå in i skolor och erbjuda processinriktat stöd för ett systematiskt värdegrundsarbete kräver dock tid och resurser.

14. Bilagor

1. Ekonomisk redovisning 2020, Forum för levande historia (sist i detta dokument).
2. Effektvärdering av fortbildningsverksamhet, Rapport Forum för levande historia 29 januari 2021, Strategirådet (lämnas ut på begäran).

**Forum för levande historia redovisar bidrag från KAM enligt
nedan:**

Datum: 2021-03-05

**Dnr: 2020/68,
2020/83**

Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott och att erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag.

Intäkter bidrag från KAM A2020/00948/MRB	-6 000 000
Intäkt bidrag från KAM A2019/02320/MRB, A2019/02286/SV (delvis)	-1 600 000
Kostnader	
Kostnader för personal	4 240 386
OH-kostnader	1 520 000
Biljetter och Hotell	27 399
Annonsering	283 604
Konsulttjänster	1 477 460
Övriga driftkostnader	51 151
Summa	7 600 000

Utfallet för 2020 är att vi ska återlämna till KAM 0 kr.